

TRIVELIS

INŠTITUT ZA OBRAMBO, VARNOST IN ODPORNOST

Temelji verodostojnega odvračanja in obrambe majhnih držav

**Med strukturo sil, tehnologijo in
vzdržljivostjo bojevanja/vojskovanja**

Dr. Igor Kotnik, april 2026

Vsebina

1. Uvod	3
2. Učinkovito vojaško odvrčanje in vojaška obramba	5
2.1. Učinkovito vojaško odvrčanje	5
2.1.1. Sposobnost takojšnjega povračilnega udara	6
2.1.2. Zračna obramba (večplastna)	6
2.1.3. Obseg, struktura in organiziranost sil	7
2.1.4. Preprečevanje nasprotnikovega vstopa in/ali svobode gibanja	8
2.1.5. Situacijsko zavedanje	9
2.1.6. Jasna doktrina »ne bomo poraženi – morebitna nasprotnikova prevlada ne bo hitra, niti lahka«	9
2.1.7. Odličen sistem medicinske oskrbe	10
2.1.8. Verodostojni indikatorji vzdržljivosti delovanja/bojevanja/vojskovanja	10
2.1.9. Intenzivno uvajanje novih tehnologij in konceptualnih in strukturno-organizacijskih rešitev	11
2.1.10. Strateško komuniciranje	12
2.2. Učinkovita vojaška obramba (če odvrčanje odpove).....	13
3. Transformacija obsega in strukture kopenskih sil v pogojih sodobnih tehnologij	14
3.1. Delovni predlog drugačnega obsega in strukture Slovenske vojske	16
4. Katere zaloge in v kakšnih količinah so ključne za vzdržljivost delovanja/bojevanja Slovenske vojske in s tem za verodostojno odvrčanje in obrambo Republike Slovenije?	20
4.1. Strelivo in minsko-eksplozivna sredstva (SiMES) – absolutna prioriteta	20
4.2. Droni	21
4.3. Gorivo	21
4.4. Rezervni deli in vzdrževanje.....	22
4.5. Komunikacijsko-informacijska oprema	22
4.6. Inženirska sredstva in oprema.....	22
4.7. Medicinska oskrba in material	22
4.8. Osnovna oprema vojakov	23
5. Količine, poraba in vzdržljivost: nujnost prehoda iz mirnodobne v vojno logiko	23
6. Zaključek.....	28

1. Uvod

Po nedavnem poročanju vrhovni poveljnici obrambnih sil Republike Slovenije o pripravljenosti Slovenske vojske (SV) v letu 2025 in pred začetkom procesa ugotavljanja pripravljenosti v letu 2026 se zastavljata dve logični vprašanji.

Prvo vprašanje – v čem in kako posodobiti in nadgraditi trenutno veljavno metodologijo in proces ugotavljanja pripravljenosti SV, da bosta bolj ustrezna in bosta dajala bolj relevantne ocene o sposobnosti in pripravljenosti SV za izvedbo njenega poslanstva in nalog v kontekstu aktualnih geopolitičnih procesov, posebej z vidika povečevanja verjetnosti intenzivnega in dolgotrajnejšega vojaškega spopada oziroma vojne, v katero bi bile lahko vključene tudi sile SV in potencialno tudi prostor Republike Slovenije?

Drugo vprašanje – kakšne so vsaj zaznane, želeno bi bilo pa tudi naučene lekcije iz nedavnih in aktualnih vojaških spopadov v Gorskem Karabahu, Ukrajini, Siriji, Gazi, Libanonu in Iranu glede temeljev učinkovitega vojaškega odvrčanja in obrambe majhnih držav?

Pri tem je pomembno razumeti, da odgovor na drugo vprašanje zelo pomembno vpliva na odgovor na prvo vprašanje oziroma vzpostavlja nekatere neizogibne kvalitativne in kvantitativne kriterije za posodobitev in nadgradnjo trenutno veljavnih metodologije in procesa ugotavljanja pripravljenosti Slovenske vojske.

Z namenom izogitve morebitnim očitkom o preozkem pristopu k problemu učinkovitosti vojaškega odvrčanja in obrambe majhnih držav želim bralce spomniti na svoje poročilo »Obramba kot steber odpornosti, varnosti in suverenosti Republike Slovenije«, ki je bilo 3. marca 2026 objavljeno na spletni strani inštituta Trivelis. V njem celovito in natančno analiziram širšo družbeno odpornost, s posebnim poudarkom na obrambni odpornosti in znotraj nje na vojaški sposobnosti in pripravljenosti. Zato je treba tokratno poročilo razumeti kot nadgradnjo in konkretizacijo nekaterih ugotovitev iz prejšnjega poročila glede nujnih pogojev, ki jih mora na podlagi vojaškostrokovnih nasvetov, oblikovanih predvsem v Slovenski vojski, vzpostaviti država Republika Slovenija, da zagotovi verodostojno vojaško odvrčanje in obrambo.

To je bilo na strateški ravni že ugotovljeno v Vojaški strategiji RS (2024) z navedbo in opredelitvijo načinov odvrčanja, vojaške obrambe in drugih oblik uporabe SV.

»SV uresničuje vojaške strateške cilje s šestimi načini: (1) umeščanjem človeka v središče delovanja SV, (2) izgradnjo vojaških zmogljivosti za prihodnost, (3) sposobnostjo naraščanja sil, (4) upravljanjem vojaške države, (5) vojaško obrambo RS in (6) sodelovanjem z drugimi elementi nacionalnovarnostnega sistema in civilno družbo.«

V omenjenem dokumentu je za vsakega od navedenih načinov opredeljeno, s čim in kako se dosegajo pričakovani strateški učinki in zelena stanja odvrčanja in obrambe.

Umeščanje človeka v središče delovanja SV izhaja iz podmene, da SV sicer povezuje različne dejavnike, med katerimi pa je, kljub tehnološkemu in tehničnemu razvoju, v ospredju še vedno človek.

Izgradnja vojaških zmogljivosti za prihodnost bo potekala preudarno na izkušnjah iz preteklosti in s pogledom v prihodnost, pri čemer bomo uveljavili trdno, a razvojno naravnano strukturo, ki bo omogočila agilno prilagajanje in uveljavljanje sprememb v odvisnosti od okoliščin in razvojnih trendov.

Zagotavljanje sposobnosti naraščanja sil se nanaša na vzpostavitev in ohranjanje sposobnosti obnove (regeneracije) in krepitev kvalitativnih in kvantitativnih zmogljivosti ter s tem trdoživosti in naraščanja vojaške moči.

Upravljanje vojaške države zagotavlja najbolj optimalno razporeditev in uporabo sil ter zmogljivosti SV, posebej pri prehodih iz miru v krizo, izredno stanje in vojno, pri izvajanju vseh vojaških aktivnosti v celotnem spektru delovanja, doma in v tujini, samostojno, v tesnem sodelovanju z drugimi deležniki nacionalnovarnostnega sistema RS in zavezniškimi in partnerskimi vojaškimi (in drugimi) silami in zmogljivostmi.

Vojaška obramba Republike Slovenije z naslonitvijo na Nato in EU pomeni, da skladno z nalogami iz Zakona o obrambi in s 3. členom Severnoatlantske pogodbe odvratanje in obramba najprej temeljita na ustrezni stopnji lastne obrambne sposobnosti Republike Slovenije, šele nato pa na podlagi 5. člena Severnoatlantske pogodbe na kolektivni obrambi in na podlagi 42.7 člena Lizbonske pogodbe na medsebojni pomoči.

Sodelovanje SV z drugimi elementi nacionalnovarnostnega sistema in civilno družbo v smislu zagotavljanja jim podporo ni osnovna naloga SV, vendar je SV z delom svojih sil in sredstev vedno pripravljena sodelovati z njimi z namenom krepitev nacionalne odpornosti. Vojaška obramba se dopolnjuje s civilno obrambo, kar omogoča doseganje sinergijskih učinkov pri soočanju tako z vojaškimi kot nevojaškimi grožnjami. V vojaško obrambo države so skozi celostno delovanje obrambnih sil lahko vključeni deli organizacij in društev, delujočih na obrambnem področju, in samoorganizirani državljani, ki bodo pri vojaškem delovanju vključeni v enotno linijo vodenja in poveljevanja SV.

»Republika Slovenija svojo varnost gradi na jasnem izhodišču: vojne ne želi, temveč jo želi preprečiti. Temelj tega pristopa je odvratanje, ki pa ni abstrakten politični koncept, temveč rezultat konkretnih, verodostojnih in medsebojno povezanih zmogljivosti države.«

Vojaška strategija RS vse navedene načine naslavlja še bistveno širše in tako ponuja zelo dodelan konceptualni okvir, ki pa na izvedbeni ravni vseeno potrebuje dodatno operacionalizacijo izhodiščne strateške ideje. Pri iskanju konkretnih in v praksi delujočih rešitev, ukrepov in postopkov se ni najbolj racionalno učiti po metodi poskusov in napak, sploh ne lastnih, čeprav brez tega nikoli zares ne gre, ampak

se velja opreti na izkušnje in priporočila drugih, posebej tistih, ki so bili primorani to preizkušati in uveljavljati v že prej navedenih nedavnih ali potekajočih vojaških konfliktih.

»Jasno se krepi trend prehoda iz tveganj v dejanske nevarnosti, zato bomo vsi, država in družba, še kako potrebovali nadgrajen instrument vojaške moči, še bolj sposobno in še bolj pripravljeno Slovensko vojsko.«

2. Učinkovito vojaško odvrčanje in vojaška obramba

Ko analiziramo nedavne in aktualne vojaške konflikte (Gorski Karabah, Ukrajina, Sirija, Gaza/Libanon, Iran), je precej jasno, da majhne oziroma vojaško šibkejšje države ne morejo zmagati s simetričnim vojaškim odgovorom oziroma delovanjem proti večjim/močnejšim nasprotnikom, lahko pa bistveno zvišajo ceno napada. Ključ obrambno-vojaških priprav majhnih držav je v kombiniranju verodostojnega odvrčanja (da do vojaškega napada sploh ne pride) in odločnega in vzdržljivega asimetričnega obrambnega odzivanja in delovanja (da vojaški cilji napadalca niso uresničeni v celoti oziroma mu jih ne uspe uresničiti hitro oziroma v načrtovanem času). V nadaljevanju bomo navedli najbolj ključne elemente odvrčanja in obrambe, ki jih lahko kot skupne imenovalce razberemo iz praktičnih izkušenj nedavnih in aktualnih vojaških konfliktov.

2.1. Učinkovito vojaško odvrčanje

Odvračanje je v svojem bistvu verjetnostni, ne pa deterministični koncept, saj ne more zagotoviti določenega izida, temveč zgolj vpliva na verjetnost vedenja nasprotne strani. V odprtem sistemu mednarodnih odnosov, kjer akterji delujejo na podlagi nepopolnih informacij, zaznav in interpretacij, ni mogoče vzpostaviti popolnega nadzora nad posledicami. Učinkovitost odvrčanja je zato vedno relacijska in odvisna od verodostojnosti, zaznane odločenosti ter konteksta interakcije, pri čemer morebitni neuspeh odvrčanja ne pomeni anomalije, temveč sicer nezaželen, vendar vseeno možen izid znotraj verjetnostnega okvira. Prav v takšnih scenarijih se razkrije pomen obrambe kot nadaljevanja iste logike z drugimi sredstvi: kot sposobnosti absorbiranja šokov in hkratnega izkoriščanja nepredvidenih priložnosti. Zato jedro kredibilne vojaške drže ni le v signaliziranju namere, temveč tudi v ohranjanju zadostnih rezerv časa, napora in virov, ki omogočajo prilagodljivo odzivanje, ko se sistem premakne iz faze odvrčanja v fazo dejanskega bojnega soočenja z nasprotnikom.

Odvračanje je vse manj utemeljeno samo na količini, čeprav ta nikoli ni nepomembna, ampak v prvi vrsti na kakovosti odzivanja na napad, tako z vidika hitrosti kot z vidika vsebine odziva. V nadaljevanju vojaškega konflikta postaja vse bolj pomembno, da se naša sposobnost odzivanja preobrazi, če si sposodimo analogijo iz športa, iz eksplozivne moči v statično moč in vztrajnost v moči. Na kratko – ključ uspeha je v

tem, da razvijemo sposobnost napadalcu povzročiti nesprejemljive izgube že od prvega dne, hkrati pa to sposobnost ohranjamo tudi v daljšem časovnem obdobju.

2.1.1. Sposobnost takojšnjega povračilnega udara

V preteklosti je bila izvedba takojšnjega povračilnega udara (ang. Immediate Strike Capability) najprej naloga artilerije, kopenske ali ladijske, in nato letalstva, samo največje države so imele še kasneje v ta namen razvite tudi ustrezne zmogljivosti strateške raketne artilerije. Z razvojem vojaške tehnologije so postale najprej širše dostopne natančno vodene rakete kratkega in srednjega doseg in v zadnjih letih, kot to kažejo izkušnje iz Ukrajine, Libanona in Irana, še vse bolj zmogljivi zračni in pomorski droni za globinske udare. S tem se je izrazito povečala sposobnost zadevanja in uničevanja ključnih elementov nasprotnikovih sil, kot so poveljniški centri, ključni oborožitveni sistemi in oprema (radarji in izstrelišča zračne obrambe, kopenske in plovne platforme za izstreljevanje balističnih in manevrskih raket) ter logistika (skladišča goriva/streliva, letališča, pristanišča, transportna vozlišča in poti, druga kritična infrastruktura). Države, ki za primer vojaškega napada nanje nimajo sposobnosti takojšnjega povračilnega udara na navedene elemente obrambnega sistema nasprotnika, se soočajo z veliko nevarnostjo, da bo nasprotnik ocenil tveganja, izhajajoča iz njegovega vojaškega napada, zanj kot majhna oziroma še sprejemljiva.

»Majhne oziroma vojaško šibkejšje države ne morejo zmagati s simetričnim vojaškim odgovorom oziroma delovanjem proti večjim/močnejšim nasprotnikom, lahko pa bistveno zvišajo ceno napada.«

Za celovito odvrčanje tudi manjše države potrebujejo realne vojaške zmogljivosti za izvedbo povračilnih udarov po globini nasprotnika. V ta namen so za takšne države zelo primerni večcevni raketometi tipa HIMARS/ATACMS z dosegom 70–240+ km. Ker gre za koncept odvrčanja, ni treba vzpostavljati zelo obsežnih tovrstnih zmogljivosti, dovolj sta dve bateriji z zadostno zalogo raket obeh dosegov. Vendar pa sodobne izkušnje kažejo, da učinkovitost takšnih zmogljivosti ne izhaja zgolj iz tehnološke naprednosti posameznih sistemov, temveč iz njihove sposobnosti delovanja v okviru širšega, informacijsko podprtega sistema, ki omogoča pravočasno zaznavo, identifikacijo in določanje ciljev (ISR) ter njihovo množično in vzdržljivo obdelavo. V tem kontekstu postaja ključno tudi dopolnjevanje klasičnih raketnih sistemov z večjim številom cenovno dostopnejših, vendar dovolj učinkovitih brezpilotnih in drugih udarnih sredstev, kar povečuje razpršenost, odpornost in skupni bojni učinek sistema povračilnih udarov.

2.1.2. Zračna obramba (večplastna)

Večplastna zračna obramba je v manjših državah praviloma omejena na taktično-operativno raven, saj zaradi omejenih virov in omejenega dostopa do najsodobnejših sistemov praviloma ne morejo zagotavljati polnospektralne zračne obrambe na strateški ravni.

V takšnih državah je zračna obramba najprej kombinacija radarjev, nadzornih centrov in poveljniške strukture, ki jih slojevito nadgrajujejo cevna artilerija zračne obrambe, sistemi MANPADS (tipa Strela 2M, Piorun, Stinger, Iгла ...) in SHORAD/MRAD. Takšna konfiguracija je namenjena predvsem zaščiti ključnih točk in omejenih območij državne ter vojaške C2 strukture, bojnega razporeda sil in najpomembnejših elementov kritične infrastrukture, zlasti tistih, ki omogočajo strateško mobilnost in energetska oskrbo (npr. jedrske elektrarne).

Izkušnje iz spopadov v Gorskem Karabahu in Ukrajini jasno kažejo, da so brez ustrezne, večslojne in vzdržljive zračne obrambe vsi navedeni cilji izjemno ranljivi za delovanje brezpilotnih sistemov, manevrirnih raket in drugih preciznih ubojnih sredstev. Tudi analize znotraj Nata potrjujejo, da je zračna obramba ključni pogoj učinkovitega odvrčanja in obrambe, hkrati pa pogosto najšibkejša točka večine držav, zlasti manjših.

S ciljem presejanja te ranljivosti bi morala Republika Slovenija zagotoviti zadostne zmogljivosti za nadzor in kontrolo zračnega prostora, z minimalnimi časovnimi in prostorskimi sivi conami, večslojno protidronsko obrambo (elektronsko bojevanje za motenje in nevtralizacijo dronov, protiletalski topovi s specializiranim bližinskim razpršnim strelivom, visokokadenčni radarsko vodeni mitraljezi ter v prihodnje laserski sistemi), več deset lanserji VSHORAD/MANPADS (zelo kratek doseg) in SHORAD (kratek doseg) z ustreznimi zalogami raket ter 2–4 baterijami MRAD (srednji doseg) za pokrivanje območja glavnega mesta, letališča Brnik, vojaškega letališča, jedrske elektrarne ter drugih ključnih elementov kritične infrastrukture.

Vse navedene zmogljivosti morajo biti povezane v sinhroniziran, mrežno podprt sistem večslojne zračne obrambe, ki omogoča pravočasno zaznavo, identifikacijo in uničenje groženj. Tak sistem ni več vprašanje izbire ali dolgoročnega razvoja, temveč predstavlja nujen pogoj za verodostojno odvrčanje in učinkovito obrambo v sodobnem varnostnem okolju.

2.1.3. Obseg, struktura in organiziranost sil

Odvračalna moč vojske izhaja iz prepričljive kombinacije njenega obsega, strukture in organiziranosti. Obseg kot kvantitativni vidik neposredno vpliva na zaznano sposobnost dolgotrajnejšega delovanja, nadomeščanja izgub in širino hkratnega delovanja na več smereh. Večji obseg povečuje tudi prag tveganja za nasprotnika, saj nakazuje večjo razpoložljivost sil in večjo odpornost in vzdržljivost sistema kot celote.

Struktura kot kvalitativni vidik določa razmerje med različnimi zmogljivostmi in njihovo medsebojno dopolnjevanje. Uravnotežena, modularna in večdomenska struktura povečuje prilagodljivost in omogoča učinkovito odzivanje na raznolike oblike groženj, kar nasprotniku otežuje načrtovanje in zmanjšuje verjetnost uspešne eskalacije.

Organiziranost pa zagotavlja, da so razpoložljive zmogljivosti dejansko uporabne – z jasno določenimi odgovornostmi, učinkovitimi poveljniškimi razmerji in hitrimi procesi odločanja. Ustrezna organiziranost skrajšuje odzivne čase, povečuje koherentnost delovanja in zmanjšuje operativna trenja.

V sinergiji ti trije elementi – obseg, struktura in organiziranost – ustvarjajo verodostojno in prepričljivo odvrčanje: nasprotnik se sooča z vojsko, ki je dovolj velika, da vzdrži pritisk, dovolj kakovostno strukturirana, da se prilagodi, ter dovolj učinkovito organizirana, da svoje zmogljivosti tudi dejansko pravočasno in usklajeno uporabi.

V sodobnih pristopih k strukturiranju kopenskih sil, kot je britanski koncept 20:40:40, gre za prehod iz platformno-centričnega v na učinkih temelječ (ang. Effects Based) in mrežno organiziran model. V tem britanskem konceptu približno 20 % kopenskih zmogljivosti predstavljajo klasične težke oklepne platforme (tanki in gosenična pehotna bojna vozila), medtem ko preostalih 80 % predstavlja kombinacija 40 % zmogljivosti z oborožitvenimi sistemi za enkratno uporabo (ang. loitering munitions/»one-way effectors«) in 40 % zmogljivosti z brezpilotnimi sistemi za večkratno uporabo, ki so specializirani za bojno delovanje ali so opremljeni izključno z ISR senzorskimi zmogljivostmi, lahko pa sta na isti platformi združeni obe vrsti zmogljivosti. Takšna logika omogoča večplastno, porazdeljeno in stroškovno učinkovito generiranje učinkov v globini nasprotnika, kar bistveno povečuje prožnost sistema A2/AD in njegovo odpornost proti degradaciji sposobnosti/učinkov ločeno uporabljanih platform.

2.1.4. Preprečevanje nasprotnikovega vstopa in/ali svobode gibanja

Preprečevanje nasprotnikovega vstopa in/ali svobode gibanja na določenem območju (ang. Anti-access/area denial – A2/AD) je nadgradnja enodomenskega pristopa, opisanega v predprejšnji točki, ko h klasični zračni obrambi dodamo še delovanje v domenah kopno, morje, kibernetiki prostor in posredno tudi vesolje, predvsem v smislu zagotavljanja zanesljivega dostopa do satelitskih zmogljivosti za opazovanje, navigacijo in komunikacije. Ta širši, strateški koncept poleg klasične zračne obrambe vključuje vse vidike večnivojske protidronske obrambe, tako v zračni kot (pod)morski domeni, protiladijske rakete, pomorsko in kopensko miniranje (predvsem napredno/nadzorovano in upravljano, lahko pa še vedno tudi klasično), raketno artilerijo srednjega do dolgega dosega (tipa HIMARS in ATACMS), ekstenzivno uporabo protioklepnih raket v večplastnem sistemu protioklepnega boja od zelo kratkih do velikih razdalj, vse to pa ščiti in podpira z robustnim sistemom elektronskega bojevanja (motenje GPS, motenje dronov, motenje, prestrezanje in onemogočanje komunikacij). Točka osredotočenja sinhroniziranega delovanja vseh navedenih sistemov je nasprotniku oteževati situacijsko zavedanje, preprečevati ali vsaj zelo otežkočati hitro napredovanje in mu povzročati čim večje izgube. Pri tem je treba posebej poudariti, da je učinkovitost takšnega sistema neposredno odvisna od neprekinjenega in odpornega dostopa do vesoljskih storitev (ISR, GNSS, komunikacije), zato postaja zagotavljanje njihove redundance in zaščite pomemben element celotnega pristopa A2/AD.

Manjšim državam ni treba vzpostaviti velikih mirnodobnih in ogromnih vojnih vojaških zmogljivosti, temveč dovolj veliko in ustrezno strukturirano vojsko, ki bo s kombinacijo smiselnega obsega ter preudarnega, večdomenskega delovanja vzpostavila izrazito neugodno (»ubijalsko«) obrambno okolje, ki postopno in neustavljivo degradira bojne zmožnosti in moralo nasprotnika. Pri tem je ključnega pomena, da takšno

okolje ne temelji zgolj na omejenem številu najnaprednejših sistemov, temveč na njihovi razpršeni, množični in vzdržljivi uporabi, podprti z učinkovitim ISR ter elektronskim bojevanjem, kar bistveno povečuje odpornost sistema in otežuje njegovo hitro degradacijo.

»Temeljni cilj ni poraziti močnejše nasprotnike, temveč oblikovanje takšnih pogojev, da je napad zanje preveč tvegan, predrag, dolgotrajen in negotov.«

2.1.5. Situacijsko zavedanje

Situacijsko zavedanje (ang. Situational Awareness) gradimo na podlagi usklajenih postopkov obveščevalne dejavnosti, nadzorovanja in izvidovanja (ang. Intelligence, Surveillance Reconnaissance – ISR), s katerimi zbiramo, analiziramo in z relevantnimi deležniki delimo informacije, ki so ključne za učinkovito odločanje in vojaško delovanje. Informacije zbiramo z različnimi mrežno povezanimi optičnimi, akustičnimi, radarskimi in drugimi senzorji v vseh domenah, vključno z vesoljem (sateliti). Če ne vidiš, ne prepoznaš, ne razumeš in ne deliš v realnem času, si izpostavljen velikemu tveganju, da boš poražen. Situacijsko zavedanje je temelj učinkovitosti sodobnega vojskovanja in bojevanja, saj omogoča informacijsko premoč in zmanjšuje tveganje za lastne sile. Ob vsem navdušenju nad zmogljivostjo medmrežja senzorjev za zajem podatkov in nad UI za njihovo obdelavo vseeno ne smemo spregledati vloge človeka, ki mora ostati ključni dejavnik presojanja in sprejemanja preudarnih in odgovornih odločitev.

2.1.6. Jasna doktrina »ne bomo poraženi – morebitna nasprotnikova prevlada ne bo hitra, niti lahka«

Obrambno samozavest in zmagovalno naravnost moramo v vojaškem delu obrambnega sistema opirati na sposobnost prestatati prvi udar nasprotnika, vzdržati njegov visoko intenziven začetni pritisk ter omogočiti izvedbo takojšnje mobilizacije dodatnih sil ter organiziranje okrepljene obrambe na vnaprej določenih in urejenih odločilnih obrambnih območjih. Pri tem je treba smiselno kombinirati obrambo pomembnih geografskih in infrastrukturnih elementov, vključno z nekaterimi urbanimi okolji. Kljub zelo jasno izraženemu pomenu pravočasnih in celovitih organizacijsko-tehničnih priprav na izvajanje oborožene obrambe ne smemo prezreti, da ključni gradnik obrambne samozavesti in zmagovalne naravnosti ostaja človek oziroma njegova volja do bojevanja. To je posebej izpostavljeno tudi v Vojaški strategiji Republike Slovenije, ki navaja, da »v prihodnjem varnostnem okolju človek ostaja v središču pozornosti, kljub poudarjenemu tehnološkemu napredku. Samo motiviran, izobražen, usposobljen, sodobno opremljen in psihofizično vzdržljiv pripadnik SV, integriran v pripravljene vojaške enote, bo lahko prispeval k uresničevanju nacionalnih interesov in ciljev«. In še: »Vojaška moč je odvisna od trdoživosti in odpornosti ne samo pripadnikov SV, temveč celotnega prebivalstva RS.« Na podlagi izkušenj iz nedavnih in aktualnih vojaških spopadov se je, še bolj kot je to veljalo že doslej, potrdilo dejstvo, da je treba voljo do bojevanja

ohranjati in krepiti z jasno zavezanostjo načelu izogibanja nesmiselnim žrtvam, tako s preudarno taktiko kot z uporabo vse potrebne zaščitne opreme za vojake. V tem segmentu odvracanje temelji na minimiziranju lastnih izgub in na tem, da napadalcu vsilimo tempo in način bojevanja, s katerim ne more računati na »blitzkrieg« in na nizke izgube, ki bi bile sprejemljive za njegovo politično vodstvo in javnost.

»Na kratko – ključ uspeha je v tem, da razvijemo sposobnost napadalcu povzročiti nesprejemljive izgube že od prvega dne, hkrati pa to sposobnost ohranjamo tudi v daljšem časovnem obdobju.«

2.1.7. Odličen sistem medicinske oskrbe

Odličen sistem medicinske oskrbe ima zelo močan vpliv na bojno moralo tako lastnih kot nasprotnikovih sil. V vojaškem kontekstu ne gre samo za medicinsko oskrbo in zdravljenje, ampak za psihološki občutek varnosti. Ker je odvracanje samo po sebi psihološki koncept, je odličen sistem medicinske oskrbe pomemben dejavnik odvracanja, saj se nasprotnik zaveda, da bo zaradi tega kvalitativnega dejavnika težje ali sploh nemogoče zlomiti voljo do bojevanja in bojno moralo naših sil.

Vojaki, ki vedo, da bodo v primeru ranitve hitro in kakovostno oskrbljeni, se zaradi občutka varnosti in zaupanja lažje osredotočijo na nalogo. Strah pred smrtjo ali trajno invalidnostjo se zmanjša, kar poveča samozavest in pripravljenost za delovanje.

Če obstaja zanesljiv sistem evakuacije in zdravljenja (npr. hitra medicinska evakuacija, usposobljeni bojni reševalci in zdravniki na terenu), so vojaki bolj pripravljeni prevzeti nujna tveganja, ker verjamejo, da niso »prepuščeni sami sebi«. Prisotnost bojnih reševalcev, zdravstvenikov, zdravnikov in organizirane oskrbe zmanjšuje stres in paniko v boju. Vojaki vedo, da obstaja sistem, ki deluje tudi v kaosu. Učinkovita medicinska oskrba povečuje stopnjo preživetja in omogoča, da se ranjeni lahko hitreje vrnejo na dolžnosti v vojaško enoto. To zmanjšuje kolektivni stres in travmo ter ohranja enotnost ter moč vojaških enot.

Odličen sistem medicinske oskrbe kaže, da vodstvo skrbi za svoje ljudi. To krepi lojalnost, disciplino, zaupanje v poveljniško linijo in pripravljenost slediti ukazom. Odličen sistem medicinske oskrbe ne rešuje le življenj – neposredno vpliva na pogum, vzdržljivost in učinkovitost vojakov. V bistvu deluje kot »nevidna podpora«, ki omogoča, da posamezniki in enote delujejo bolj samozavestno in stabilno ter so bojno učinkovitejši tudi v najtežjih razmerah.

2.1.8. Verodostojni indikatorji vzdržljivosti delovanja/bojevanja/vojskovanja

Verodostojni indikatorji vzdržljivosti delovanja vojske predstavljajo ključen vezni člen med odvracanjem in obrambo, saj nasprotniku sporočajo, da smo sposobni ne le začetnega odziva, temveč tudi dolgotrajnega,

stabilnega in stopnjujočega delovanja. Med temeljne kvantitativne indikatorje sodijo predvsem zadostne in dostopne zaloge oborožitve, SiMES, goriv in maziv, hrane, vode, sanitetnega materiala, rezervnih delov ter ključne vojaške opreme. Njihova razpršenost, zaščita in obnovljivost dodatno povečujejo verodostojnost predpostavljene vzdržljivosti in s tem odvratanja.

Ključni dodatni, netradicionalni element vzdržljivosti je zagotovljena zadostna oskrba z električno energijo, vključno z redundanco virov in odpornostjo energetskih sistemov, kar omogoča neprekinjeno delovanje ključnih bojnih in vojaških podpornih zmogljivosti tudi v pogojih motenj ali napadov.

Enako pomembni so kadrovske in organizacijske elementi. V okoliščinah neposredne vojne nevarnosti in vojne dejansko delujoč sistem obvezne rezerve – ki omogoča hitro, množično in učinkovito dopolnjevanje enot – bistveno presega zmogljivosti zgolj pogodbene rezerve. Ključno je tudi, da so postopki mobilizacije in naraščanja sil realistični, redno preverjeni, časovno merljivi in operativno izvedljivi.

Med kvalitativne indikatorje sodijo še robustnost logističnega sistema in transportnih poti, odpornost kritične infrastrukture, ki bo v funkciji podpore delovanja nacionalnih in zavezniških vojaških sil, redundanca poveljniško-informacijskih sistemov, zanesljivost oskrbovalnih verig ter sposobnost domače industrije za podporo in nadomeščanje izgub. Pomemben vidik predstavljata tudi načrtovanje in usposobljenost za izvajanje permanentne rotacije sil, regeneracijo enot ter ohranjanje morale in kohezije v vojaških kolektivih in enotah v daljšem časovnem obdobju.

Celota navedenih indikatorjev ustvarja sliko sistema vojaške obrambe, ki lahko absorbira začetne udarce, ohranja tempo delovanja in postopno krepi svojo učinkovitost. Prav ta zaznana sposobnost dolgotrajnega delovanja/bojevanja/vojskovanja bistveno krepi odvratanje, saj nasprotniku jasno sporoča, da bi se soočil z odpornim, prilagodljivim, vzdržljivim nasprotnikom, ki ga je nemogoče ali vsaj zelo težko izčrpati.

V vojaškostrokovnih razpravah lahko pogosto slišimo pikro pripombo, da o taktiki govorijo amaterji, profesionalci pa o logistiki. Dejansko kakršnakoli vzdržljivost ni zgolj vprašanje volje ali trenutne forme, niti v športu, temveč predvsem rezultat premišljenega načrtovanja in dolgotrajnih priprav. Tisti, ki razumejo notranjo logiko vzdržljivosti in obvladajo metodologijo njenega zagotavljanja, lahko ohranjajo svojo sposobnost bolj dolgoročno in svoje aktivnosti ponavljajo znova in znova, tudi takrat, ko postane težko. Prav v tem se skriva razlika med sposobnostjo enkratnega napora in dolgoročno vzdržljivostjo delovanja/bojevanja.

2.1.9. Intenzivno uvajanje novih tehnologij in konceptualnih in strukturno-organizacijskih rešitev

Odvratanje potencialnih nasprotnikov je mogoče okrepiti in narediti še bolj prepričljivo s povečevanjem obsega in tempa uvajanja tehnoloških, konceptualnih ter strukturno-organizacijskih inovacij na vojaškem področju. Z jasno demonstracijo volje in sposobnosti ne le slediti, temveč tudi soustvarjati nove,

učinkovitejše vojaško-strokovne rešitve, posebej na področjih realnočasovnega izvidovanja (ISR), vseh vrst dronov in protidronske obrambe/bojevanja, brezposadkovnih/daljinsko vodenih kopenskih bojnih platform, robotizacije in protirobotske obrambe/bojevanja, pametnega in lebdečega streliva, elektronskega in kibernetkega bojevanja ter umetne inteligence, moramo potencialnim nasprotnikom sporočiti, da sledimo njihovim razvojnim trendom, na izbranih področjih pa jih tudi presehamo. Z uravnoteževanjem in usklajevanjem razvoja vseh področij v večrodovskem in večdomenskem okolju zagotavljamo sinergijski presežek bojnih učinkov.

S tem zmanjšujemo nasprotnikovo samozavest in povečujemo verjetnost, da bodo v njegovih presoajah razmerij moči tveganja zanj zaznana kot izrazitejša – tako po vsebini kot intenzivnosti, še posebej če je na taktični ravni zagotovljena sposobnost množične in stalne uporabe lebdečega streliva, izvidniških in bojnih zračnih, kopenskih in (pod)vodnih dronov ter v (naj)bližnji prihodnosti tudi robotov, kar vse bo podprto z učinkovitim elektronskim bojevanjem.

»Ključ obrambno-vojaških priprav majhnih držav je v kombiniranju verodostojnega odvracanja ter odločnega in vzdržljivega asimetričnega obrambnega odzivanja in delovanja.«

Ključna pri tem sta tudi zagotavljanje hitrega prenosa inovativnih rešitev v prakso in vzpostavljanje prilagodljivih mehanizmov učenja in povratnih zank, ki omogočajo stalno preverjanje učinkovitosti uvedenih rešitev in njihovo pravočasno nadgradnjo.

Takšen pristop neposredno krepi odvracanje, saj povečuje nepredvidljivost našega delovanja, utrjuje verodostojnost in dviguje pričakovano ceno našega obrambnega odzivanja. Hkrati pa izkušnje sodobnih oboroženih spopadov jasno kažejo, da bojna učinkovitost ne izhaja več primarno iz omejenega števila tehnološko najnaprednejših platform, temveč iz sposobnosti množične, razpršene in vzdržljive uporabe »dovolj dobrih« sistemov, ki so informacijsko povezani in podprti z ustrezno taktiko. Neuravnoteženo vlaganje v majhno število dragih sistemov zato praviloma ne zagotavlja sorazmernega povečanja bojnega učinka, temveč lahko celo povečuje ranljivost celotnega sistema.

2.1.10. Strateško komuniciranje

Strateško komuniciranje (ang. Strategic Communications – STRATCOM) je ključno za učinkovito odvracanje, ker dopolnjuje vojaško moč z jasnim, verodostojnim, ciljno usmerjenim in prepričljivim sporočanjem. Odvracanje ne temelji samo na tem, kaj država *ima*, ampak tudi na tem, kaj nasprotnik *verjame*, da bo država tudi uporabila. V tem kontekstu STRATCOM deluje prek oblikovanja zaznavanja pri nasprotniku, da ima država vojaške in druge obrambne sposobnosti in da ima hkrati tudi voljo, da jih

uporabi. STRATCOM pretvarja »trdo moč« v prepričljiva sporočila, brez katerih odvratanje pogosto ne deluje. Brez učinkovite komunikacije tudi močna vojska ne zagotavlja, da bo nasprotnik dejansko odvrnjen. STRATCOM ni usmerjen samo na nasprotnika, ampak tudi na širše občinstvo – zaveznike (da ostanejo zavezani izpolnjevanju dogovorjenih obveznosti), domačo javnost (da podpira obrambno politiko in vojaško delovanje) in nevtralne akterje (ščitijo legitimnost našega narativa), s čimer pa posredno zopet delujemo na nasprotnika.

»Če ne vidiš, ne prepoznaš, ne razumeš in ne deliš v realnem času, si izpostavljen velikemu tveganju, da boš poražen.«

2.2. Učinkovita vojaška obramba (če odvratanje odpove)

Republika Slovenija noče vojne, želi jo preprečiti – zato je temelj njene vojaške strategije odvratanje. To pa ne pomeni, da se Republika Slovenija ne bo branila, če bo napadena ali če bodo njeni nacionalni interesi ogroženi v tolikšni meri, da se jih ne bo dalo zaščititi drugače kot z obrambnim delovanjem njenih oboroženih sil.

Odvračenje, kot izrazito psihološka kategorija, je daleč najbolj učinkovita in najcenejša metoda, ki jo šele takrat, ko morebiti odpove, nadomesti tudi vojaška obramba. Čeprav so dejavniki odvratanja pogosto obravnavani kot ločena kategorija, usmerjena predvsem v preprečevanje nastanka konflikta, se v kontekstu majhnih držav pokaže, da med odvratanjem in obrambo obstaja bistveno prekrivanje. Prav tisti dejavniki, ki potencialnega nasprotnika odvrtaajo od agresije, namreč hkrati predstavljajo temelj učinkovite obrambe v primeru, da do konflikta vendarle pride.

Zato dejavnikov odvratanja ni smiselno razumeti kot izoliran sklop, temveč brez izjem tudi kot pomembne dejavnike učinkovite obrambe. Izkušnje iz nedavnih in aktualnih vojaških spopadov kažejo, da se učinkovitost vojaške obrambe dodatno močno poveča z naslednjimi ukrepi in dejavnostmi:

- a. decentraliziranim poveljevanjem in zagotavljanjem kontinuitete lastnega sistema PINK,
- b. razpršenim razporedom lastnih sil in sredstev, brez velikih koncentracij, na primer v vojašnicah in centraliziranih skladiščih, ki bi bili rentabilni cilji za letalstvo/drone/artilerijo,
- c. pravočasno in celovito inženirsko pripravo prostora, ki vključuje podzemna poveljniška in rezervna poveljniška mesta, vključno z načrti za inženirsko pripravo izbranih naravnih preprek in urbanih območij za zadrževalno obrambo,

- d. zagotavljanjem redundance logistične oskrbe z dovolj široko mrežo razpršenih podzemnih skladišč, predvsem za SiMES in gorivo za taktične enote (ni nujno, da so namenska, je pa nujno, da so načrtovana v že obstoječih podzemnih strukturah),
- e. različnimi oblikami intenzivnega maskiranja lastnih sil, od fizičnega do elektromagnetnega spektra, vključno z zavajanjem nasprotnika z uporabo postavitve lažnih ciljev,
- f. delovanjem lastnih majhnih in mobilnih enot po načelih dinamičnega defenzivnega in nekonvencionalnega ofenzivnega delovanja po ključnih elementih bojnega razporeda nasprotnika,
- g. množično uporabo poceni, vendar še vedno ustrezno bojno uporabnih in zmogljivih bojnih sredstev (na primer droni FPV),
- h. preprečevanjem svobode manevra nasprotnikovih sil s stalnim in intenzivnim oviranjem in zadrževanjem nasprotnika ter omogočanjem manevra lastnim silam,
- i. čim hitrejšim, smiselno obsežnim in postopnim aktiviranjem in uvajanjem lastnih rezervnih glavnih in prostorskih sil, ki bodo v začetku zagotavljale naraščanje in nato rotacijo sil ter s tem ohranjanje bojne sposobnosti Slovenske vojske kot celote,
- j. sposobnostjo dolgotrajne/vzdržljive obrambe in odpora, temelječih na motivirani vključenosti vseh državnih in družbenih virov,
- k. integracijo zmogljivosti vseh domen v enotno, sinhronizirano, agilno, odporno in vzdržljivo vojaško strukturo, ki bo usmerjena v zagotavljanje zelenih učinkov.

Na učinkovitost obrambe torej vpliva okvirno dva ducata dejavnikov, vsi zgoraj naštetih in vsi tisti, ki so bili obravnavani že v poglavju o odvrčanju. Ker bi še podrobnejša obravnava vsakega od njih zelo preseгла še sprejemljiv obseg tokratne analize, se bomo v nadaljevanju osredotočili na dva, ki sta v kontekstu preseganja dosedanjih zaostankov in prihodnjega razvoja sposobnosti in pripravljenosti Slovenske vojske za učinkovito izvedbo njenega poslanstva in nalog najbolj pomembna:

1. Obseg, struktura in organiziranost Slovenske vojske v pogojih sodobnih tehnologij ter
2. Katere zaloge in v kakšnih količinah so ključne za vzdržljivost delovanja/bojevanja Slovenske vojske in s tem za verodostojno odvrčanje in obrambo Republike Slovenije?

3. Transformacija obsega in strukture kopenskih sil v pogojih sodobnih tehnologij

Pri določanju obsega in strukture sodobnih kopenskih sil je smiselno izhajati iz referenčnih, klasičnih velikosti enot, ki še vedno predstavljajo osnovni organizacijski okvir. Četa praviloma šteje približno 120–200

pripadnikov, bataljon 500–900, brigada 3000–5000, divizija pa 10.000–20.000 ali več pripadnikov. Ti obsegi odražajo tradicionalno razmerje med manevrskimi, ognjenimi, poveljniškimi in logističnimi elementi ter so bili oblikovani v pogojih platformno-centričnega bojevanja.

Uvajanje sodobnih tehnoloških rešitev – zlasti brezpilotnih sistemov (UAV, UGV), naprednih senzorskih mrež, preciznih ubojnih sredstev in digitaliziranih poveljniško-informacijskih sistemov – pa to razmerje postopno spreminja in klasične enorodovske čete in bataljone transformira v večrodovske bojne skupine. Na ravni takšnih četnih in bataljonskih bojnih skupin se tako pojavlja trend zmanjševanja števila pripadnikov v primerjavi s klasičnimi četami in bataljoni, predvsem v manevrskih elementih, kjer del nalog prevzemajo senzorsko-udarni sistemi in platforme za delovanje na daljavo. V praksi to pomeni, da lahko tehnološko okrepljena četna bojna skupina deluje z okvirno 80–140 pripadniki, bataljonska bojna skupina s 400–700, brigada z 2000–3500 in divizija s 7000–15.000 pripadniki, ob primerljivem ali celo povečanem bojnem učinku v primerjavi s klasično strukturiranimi četami, bataljoni, brigadami in divizijami.

Vendar zmanjšanje obsega ni linearno in ne zajema enakovredno vseh funkcionalnih področij. Medtem ko se lahko število pripadnikov v neposrednih bojnih vlogah (combat) zmanjša, potrebe na področju bojnega zagotavljanja in podpore (combat support in combat service support) ostajajo enake ali se celo povečujejo. Sodobni sistemi zahtevajo več vzdrževanja, višjo stopnjo tehničnega znanja, robustno logistično podporo in dodatne zmogljivosti na področju kibernetske zaščite in elektronskega bojevanja. Posledično se težišče ne premika zgolj v smer »manj ljudi«, temveč v smer drugačne razporeditve kadrovske in materialne virov.

Ključna sprememba je zato predvsem konceptualna. Sodobne sile prehajajo iz platformno-centričnega v učinke usmerjen način delovanja, kjer odločilne vloge ne igra več masa enot, temveč sposobnost generiranja natančnih, pravočasnih in medsebojno povezanih učinkov. Namesto linearnega bojišča se uveljavlja mrežno, razpršeno delovanje, kjer manjše, visoko informacijsko podprte enote ustvarjajo nesorazmerno velik bojni učinek. V takšnem okolju postajajo ključni dejavniki uspeha povezljivost (C2), situacijsko zavedanje (ISR), zaščita (zlasti zračna obramba in elektronsko bojevanje) ter logistična vzdržljivost.

Za majhne države to pomeni pomembno priložnost, vendar tudi zahtevo po preudarnem in postopnem razvoju sil. Tehnologija omogoča zmanjšanje potrebe po številu vojakov, vendar ne nadomešča systemske urejenosti, sposobnosti in vzdržljivosti. Le ustrezen uravnotežen sistem, ki združuje manjše, tehnološko podprte manevrske enote z robustno podporo, lahko dejansko zagotavlja primerljiv ali večji bojni učinek ter s tem verodostojno prispeva k odvratanju in obrambi.

3.1. Delovni predlog drugačnega obsega in strukture Slovenske vojske

Osebnost sem zagovornik združenega taktičnega delovanja, vendar za manjše države ne na ravni brigade, temveč na nižjih taktičnih ravneh. To v praksi pomeni, da brigada predstavlja »organizacijski okvir«, lahko bi zapisali tudi »administrativno-organizacijski okvir«, znotraj takšne brigade pa so dejanski bojni elementi modularne bataljonske/četne bojne skupine.

Modularne bataljonske in četne bojne skupine, ki združujejo elemente manevra, ognja, zaščite in podpore se razlikujejo glede na tip sil (srednje/lahke) in kadrovske sestavo (izključno stalna/poklicna sestava, mešana stalna/poklicna sestava in pogodbeni rezerva, pogodbeni in obvezni rezerva z majhnim jedrom stalne/poklicne sestave, nekatere četne bojne skupine so lahko popolnjene tudi samo s pogodbeno in obvezno rezervo). Na enem polu so tako srednje, višje pripravljene bojne skupine s težiščem na stalni sestavi in pogodbeni rezervi, na drugem pa večje število lahkih in bolj razpršenih enot, ki se v večji meri opirajo na pogodbeno in obvezno rezervo.

Koliko katerih sil je treba zagotoviti, je predmet resnih vojaških simulacij in vojnih iger, vendar lahko za potrebe okvirne obravnave izhajamo iz delovne predpostavke, da bi morala Republika Slovenija v okviru kolektivne obrambe iz naslova 5. člena SAP razvijati mirnodobne kopenske zmogljivosti ekvivalenta ene srednje »high-tech« brigade (cca 3500 pripadnikov) in iz naslova 3. člena SAP dodatno mirnodobne kopenske zmogljivosti ekvivalenta dveh lahkih »high-tech« brigad (cca 2 × cca 3000 pripadnikov). V primeru neposredne vojne nevarnosti in vojne bi ti dve narasli na raven ekvivalenta dveh lahkih »high-tech« divizij (cca 2 × cca 11.000 pripadnikov), še vedno pa bi seveda nadomeščali izgube in dopolnjevali »high-tech« srednjo brigado, ki bi bila verjetno napotena na izvajanje nalog nekam na obrobje zavezniškega prostora.

Pri iskanju odgovora na vprašanje obsega, strukture in organiziranosti mirnodobne in vojne sestave Slovenske vojske je treba ohraniti trezno presojo in sprejemati preudarne odločitve. Vprašanja namreč ni mogoče zreducirati na enostavne formule tipa »X brigad na Y prebivalcev«. Ob številu prebivalcev in velikosti ozemlja je treba upoštevati relativne konstante¹, kot so kvalitativne geografske značilnosti, članstvo Republike Slovenije v Natu in EU, življenjske in strateške nacionalne interese Republike Slovenije ter v Zakonu o obrambi določene naloge Slovenske vojske. Relativnim konstantam se pridružujejo še spremenljivke, kot so zunanjepolitične ambicije države, nacionalna volja tako države kot prebivalstva za podpiranje uresničevanja nacionalnih interesov in ambicij z vojaško močjo/silo, vojaška strategija in doktrina ter vpliv sodobnih tehnoloških trendov.

¹ Uporabljen besedna zveza nakazuje na konstantnost navedenih dejstev in okoliščin, vendar ne izključuje možnosti njihovega spreminjanja pod posebnimi pogoji.

Za manjše države, članice zavezništav, obramba ni zamišljena in zasnovana kot samostojna dolgotrajna vojna proti močnejšemu nasprotniku/večjim sosedam. Težišče je na odvrčanju in začetni obrambi, ki morata zagotoviti potreben čas in prostor za učinkovito odzivanje zaveznikov. Temeljni cilj zato ni poraziti močnejše nasprotnike/večje sosede, temveč oblikovati takšne pogoje, da je napad zanje preveč tvegan, predrag, dolgotrajen in negotov.

Majhne države imajo praviloma obrambno ugoden teren, zato so sploh lahko nastale in obstale. Tudi v primeru Republike Slovenije je to očitna prednost, še bolj izrazita je bila v preteklosti, saj državno ozemlje zamejujejo Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe, Pohorje, Kozjak. Zelo razgiban, gozdnat teren sekajo mnogi vodotoki, kar je lahko tudi slabost, vse navedeno pa omejuje svobodo manevra napadalca na jasno določene koridorje in smeri napada, na katerih pa obstaja cela vrsta urbaniziranih območij in drugih tehničnih ovir (viadukti, mostovi, predori, useki). Vse navedeno zmanjšuje potrebo po velikih, težkih in togih vojaških formacijah ter povečuje pomen manjših, prilagodljivih in dobro podprtih enot.

V tem kontekstu brigada ostaja predvsem organizacijski okvir, ne pa osnovna bojna enota. Sodobne izkušnje, zlasti iz vojne v Ukrajini, kažejo, da se dejanska bojna učinkovitost generira na ravni bataljonskih in četnih bojnih skupin. Ključno vprašanje zato ni več, »koliko brigad«, temveč koliko samostojnih, modularnih in vzdržljivih bojnih skupin lahko država generira, vzdržuje in rotira.

»Obrambna industrija, dobavne verige, energetska oskrba, vzdrževalne zmogljivosti in sposobnost hitrega povečanja proizvodnje postajajo integralni del obrambnega sistema.«

Tipična »high-tech« bataljonska bojna skupina (BBSk) šteje približno 400–700 pripadnikov in združuje manevrske elemente (mehanizirane ali lahke pehotne enote), organsko ognjeno podporo (minometi, protioklepna sredstva), zračno obrambo kratkega dosega, izvidniške in brezpilotne zmogljivosti, inženirijo (miniranje/razminiranje, rušenje (mostovi, ceste), blokade/zapore) ter organsko logistično podporo. Njene ključne značilnosti so sposobnost relativno samostojnega delovanja, visoka prilagodljivost in hitra odzivnost.

Takšna bataljonska bojna skupina se lahko glede na namen in okolje delovanja oblikuje v dveh osnovnih tipih. Mehanizirana BBSk, namenjena delovanju na ključnih operativnih smereh, praviloma vključuje dve do tri mehanizirane četne bojne skupine (ČBSk) (na platformah tipa IFV, npr. Boxer ali Patria) in tankovski vod oziroma alternativno elemente lahkih tankov ali specializiranih protitankovskih sistemov. Njena primarna naloga je zadrževanje oziroma nadzor glavnih osi napredovanja in izvajanje protinapadov.

Na drugi strani lahka/gorska BBSk, ki je za pogoje delovanja/bojevanja v Republiki Sloveniji še posebej primerna, temelji na treh do štirih pehotnih četnih bojnih skupinah (ČBSk) z visoko stopnjo mobilnosti (vozila 4x4, protioklepno orožje, zračna in protidronska obramba zelo kratkega dosega, helikopterska mobilnost). Takšne enote so optimizirane za delovanje v zahtevnem terenu, izvajanje zased, nadzor prostora, zaščito, varovanje in obrambo kritične infrastrukture ter postopno razbijanje nasprotnikovega napredovanja.

Zamenjava klasičnih čet s četnimi bojnimi skupinami (ČBSk) znotraj bataljonske bojne skupine je konceptualno utemeljena in skladna s sodobnimi trendi združenega bojevanja. Klasična četa kot primarno manevrski element praviloma zahteva podporo z višjih ravni, medtem ko ČBSk že na svoji ravni integrira ključne funkcije bojevanja, vključno z ognjeno podporo (protioklepna sredstva, minometi), izvidovanjem (zlasti z uporabo brezpilotnih sistemov), osnovnimi zaščitnimi zmogljivostmi in logistično podporo. Posledično bataljonska bojna skupina ni več zgolj agregat manevrskih enot, temveč sestav modularnih, relativno samostojno delujočih podsistemov.

Takšen pristop povečuje dejansko bojno uporabnost enot, saj zmanjšuje potrebo po ad hoc dodeljevanju podpornih elementov in omogoča hitrejšo pripravljenost za delovanje. Hkrati izboljšuje prilagodljivost in omogoča razpršeno delovanje, kjer lahko posamezne ČBSk delujejo samostojno na ločenih smereh ali pa se po potrebi hitro koncentrirajo. To je posebej pomembno v sodobnem operativnem okolju, ki zahteva visoko stopnjo fleksibilnosti, informacijske povezanosti in sposobnosti ustvarjanja učinkov na več točkah hkrati.

Pri tem pa je treba upoštevati tudi omejitve takšnega pristopa. Pretirana razpršitev zmogljivosti lahko vodi v podvajanje opreme, povečane logistične zahteve in zmanjšano učinkovitost uporabe kompleksnejših sistemov. Zato je smiselno zagotoviti, da ČBSk razpolagajo z osnovnimi, organsko integriranimi zmogljivostmi, medtem ko se zahtevnejši in redkejši sistemi (npr. napredne zmogljivosti elektronskega bojevanja, zračna obramba ali večji brezpilotni sistemi) ohranjajo na ravni BBSk ali višje strukture in se dodeljujejo glede na potrebo.

Celovito gledano takšna organizacija omogoča bolj realistično, učinkovito in sodobnemu bojišču prilagojeno strukturo sil, ki povečuje bojno vrednost enot ter njihovo sposobnost samostojnega in usklajenega delovanja.

V odvisnosti od ambicioznosti glede zaščite, varovanja in obrambe življenjskih in strateških nacionalnih interesov ter uveljavljanja drugih nacionalnih interesov v mednarodni skupnosti bi za državo velikosti in značilnosti Republike Slovenije najbrž okvirno veljalo oblikovati:

- **6–8 BBSk → minimum za simbolično/temeljno odvracanje:**
 - 2–3 BBSk aktivne (stalno pripravljene), sposobne takojšnjega delovanja,

- 4–5 BBSk pogodbeno/obvezna rezerva, pri katerih imajo poveljniška in specialistična jedra zelo kratke mobilizacijske čase, celotna struktura pa se mobilizira postopoma,
- **10–12 BBSk → nadgrajeno, resno odvrčanje in resna obrambna sposobnost:**
 - 3–4 BBSk aktivne (stalno pripravljene), sposobne takojšnjega delovanja,
 - 7–8 BBSk pogodbeno/obvezna rezerva, isto postopna mobilizacija,
- **12–16 BBSk → visoka stopnja verodostojnega odvrčanja in obrambne sposobnosti:**
 - 4–5 BBSk aktivne (stalno pripravljene), sposobne takojšnjega delovanja,
 - 8–11 BBSk pogodbeno/obvezna rezerva, isto postopna mobilizacija.

Kako bi bile te BBSk najbolj učinkovito organizirane v višje strukture, mirnodobno predvsem administrativne brigade, v vojni pa mogoče tudi operativne, in vpete v enotno linijo PINK Slovenske vojske, je stvar dodatnih analiz, štabnih vaj in vojnih iger.

Ob premestljivem jedru srednjih BBSk, v katerem bi koncentrirali cilje zmogljivosti za izpolnjevanje obveznosti Republike Slovenije v zavezništvu na podlagi 5. člena SAP, ni potrebno veliko dodatnih lahkih BBSk, ki bi bile oblikovane predvsem z mobilizacijo pogodbene in rezervne sestave za morebitno nacionalno obrambo. To je posledica geografskih značilnosti prostora Republike Slovenije z omejenimi koridorji in smermi napada, kratkega operativnega prostora in možnosti dobre notranje premestljivosti sil. Zato pri angažiranih silah ni ključna številčnost, temveč pokritost glavnih smeri, sposobnost koncentracije učinkov sodobne tehnologije in na njej temelječih oborožitvenih sistemov. Kljub vsemu pomena številčnosti ne smemo podceniti in zanemariti, saj so tako regionalno premestljive kot tudi nepremestljive rezerve ključne za rotiranje sil in zagotavljanje strateške vzdržljivosti Slovenske vojske.

Sodobno bojišče dodatno potrjuje, da imajo manjše, dobro opremljene in informacijsko povezane večrodovske enote/bojne skupine nesorazmerno velik učinek. Večrodovska bojna skupina ravni čete ali bataljona, ki razpolaga z zmogljivostmi realnočasovnega izvidovanja (ISR), učinkovito ognjeno podporo (protioklepna sredstva, minometi), elementi protidronske obrambe, brezpilotnimi sistemi in zemeljskimi brezposadkovnimi bojnimi sistemi, ki so daljinsko upravljani ali celo že robotizirani, lahko bistveno presega bojno vrednost večjih, slabše opremljenih formacij.

Za Republiko Slovenijo je zato konceptualno smiselno razvijati model, ki temelji na večjem številu lahkih in srednjih modularnih bojnih skupin, močni rezervni komponenti ter izrazitem poudarku na izvidniških, dronskih/protidronskih ter brezposadkovnih daljinsko upravljanih/robotskih platformah in protioklepni/protirobotskih zmogljivostih. Odločilna prednost ne izhaja iz množičnosti platform, temveč iz učinkovite izrabe prostora, informacijske prednosti, hitrosti mobilizacije in vzdržljivosti večrodovskega in večdomenskega delovanja, s katerim se zagotavlja sinergijski presežek bojnih učinkov za ustvarjanje nesorazmernih izgub nasprotniku.

4. Katere zaloge in v kakšnih količinah so ključne za vzdržljivost delovanja/bojevanja Slovenske vojske in s tem za verodostojno odvracanje in obrambo Republike Slovenije?

Zastavljeno vprašanje je praviloma podcenjeno. Večina vojsk namreč v bitkah in vojnah ni poražena v neposrednem boju, ampak je nadvladana zato, ker ostanejo brez materialnih virov, ki omogočajo bojevanje. Če analiziramo realne izkušnje iz nedavnih in aktualnih vojaških spopadov, vojna v Ukrajini je tukaj najboljši vir, so ključne zaloge tistih materialnih sredstev, ki se porablajo množično in vsakodnevno, ne pa nujno tistih najdražjih.

Osnovno pravilo pri oblikovanju vojaških zalog je, da se jih ne načrtuje na podlagi mirnodobne porabe, ampak za intenzivno vojno, v kateri gre za visoko dnevno porabo, ki se v primeru dolgotrajnejšega spopada kumulativno povečuje do za večino ljudi nepredstavljenih razsežnosti.

»Republika Slovenija mora poleg razvoja strukture sil vzpostaviti tudi robusten, razpršen in odporen sistem oskrbe.«

4.1. Strelivo in minsko-eksplozivna sredstva (SiMES) – absolutna prioriteta

Strelivo in minsko-eksplozivna sredstva so ključni element in absolutna prioriteta vojaških zalog – artilerijsko (155 mm), minometno (60/81/120 mm), tankovsko in IFV (30 mm), pehotno (5,56 mm, 7,62 mm, 9 mm, 12,7 mm, 40 mm, ročne bombe), protioleptne rakete, rakete zračne obrambe, pametne protipehotne in protitankovske mine ...

Izkušnje iz vojaških spopadov v Ukrajini, Gazi, Libanonu in Iranu kažejo, da je poraba vseh vrst streliva ogromna, zaradi česar mirnodobne zaloge zdržijo nekaj dni ali tednov, nikakor pa ne zadoščajo za mesece

bojevanja. Z namenom približevanja bolj realističnim predstavam o potrebnih količinah streliva lahko postavimo grobo oceno, da moramo za artilerijo načrtovati v velikostnem redu več 10.000 kosov granat, pri pehotnem strelivu desetine milijonov kosov, pri raketah za protiočepni boj in zračno obrambo na tisoče raket.

Iz prakse nedavnih in potekajočih vojaških spopadov lahko potegnemo naslednje poduke glede porabe in s tem povezanih potrebnih zalog pehotnega streliva:

1. Mitraljezi dominirajo pri porabi, saj (naj)manjši delež orožij »požre« večino pehotnega streliva.
2. V realnosti teorija »discipline ognja« hitro razpade – pri urjenju se poudarja nujnost nadzora in (samo)kontroliranja kadence streljanja, v praksi pa bojni stres spodbuja visoko porabo.
3. Poraba streliva v urbanem okolju raste eksponentno, saj je v takšnih okoliščinah (Bahmut, Gaza ...) zaznana 2–3-kratna običajna poraba.
4. Mnoge države pogosto podcenijo potrebe po pehotnem strelivu, ker se osredotočijo na »high-tech« strelivo, tako z vidika količine kot z vidika kakovosti:
 - potrebne količine pehotnega streliva podcenijo zato, ker odločevalci, predvsem politični, zmotno presodijo, da so nekaj milijonske zaloge ogromne in zadostne,
 - pri nabavah streliva dajejo prednost drugemu strelivu, ker ne razumejo, da brez pehotnega streliva ni osnovne bojne sposobnosti vojske, ni vzdržljive zadrževalne obrambe geografskih in inženirskih ovir in ni učinkovitega urbanega bojevanja.

4.2. Droni

Droni so nova kategorija in danes pogosto glavni taktični efektor. Dronov ne smemo kategorizirati samo kot oborožitvene sisteme, ampak tudi kot strelivo, zaradi česar moramo večino dronov obravnavati kot potrošni material. Glede na različne vrste dronov (FPV (največja poraba), izvidniški droni, lebdeče strelivo, bojni droni operativno-strateške ravni) sta njihova uporaba in poraba različno množični, zato jih moramo načrtovati v zelo različnih količinah, od ducat in nekaj deset, prek tisočev do desettisočev kosov. Ob tem je seveda treba zagotavljati še potrebne kompleksnejše rezervne dele (motorji, kamere, baterije) in sredstva za proizvodnjo nekaterih enostavnejših mehanskih rezervnih delov s tehnologijo 3D-printerjev čim bližje ali celo na sami bojni črti.

4.3. Gorivo

Oskrba z gorivom je pogosto spregledan dejavnik, ki pa je v mnogih bitkah, spopadih in vojnah »nevidni ubijalec« premičnosti in manevra ter s tem pomemben odločevalec med zmago in porazom. Pri tem ne gre več samo za zadostne zaloge dizelskega goriva in kerozina za transportna in bojna sredstva, ampak vse bolj

tudi za generatorje za oskrbo z električno energijo. Ob zadostnih zalogah je izjemno pomembna tudi njihova razpršenost, vse do najnižjih taktičnih ravni, ki morajo biti tudi ustrezno zaščitene, varovane in branjene, predvsem proti delovanju dronov.

4.4. Rezervni deli in vzdrževanje

Sodobni oborožitveni sistemi in ostala vojaška tehnika in oprema so vse bolj kompleksni in zahtevni za vzdrževanje, zato brez celovite in stalne tehnične podpore hitro odpovejo. Kritični elementi so pri vozilih gume, motorji, transmisija, pri dronih propelerji, baterije, kamere, senzorji, pri množici drugih platform različne elektronske komponente ... Pri vsem skupaj pa ne smemo pozabiti na večkrat v zgodovini dokazano dejstvo, da so vojaške izgube praviloma večje zaradi nebojnih tehničnih problemov in okvar kot pa zaradi sovražnikovega ognja.

4.5. Komunikacijsko-informacijska oprema

Pogosto se pozablja na pomen in vlogo dovolj goste in redundantne komunikacijsko-informacijske mreže, ki predstavlja tehnični temelj sistema PINK in koordiniranja delovanja/bojevanja. Pri tem ne gre več samo za radijske postaje, računalnike in informacijsko omrežje, ampak moramo sem prišteti tudi satelitske povezave in sisteme za napajanje z električno energijo, vključno z baterijami in polnilci baterij. Pomanjkanje baterij in možnosti njihovega ponovnega polnjenja je eden največjih sodobnih »tihih ubijalcev« logistike in bojne sposobnosti posameznika in enot.

4.6. Inženirska sredstva in oprema

Po večdesetletni prevladi manevrskega bojevanja lahko v nedavnih in aktualnih vojaških spopadih opazujemo vračanje k bolj statičnemu bojevanju in vojni izčrpanja. Posledično imajo klasična inženirska sredstva za oviranje premičnosti in manevra (mine, eksploziv, material za gradnjo in utrjevanje fortifikacijskih objektov (beton, železo, les, žica, vreče)) zopet izjemno velik, v specifičnih časovno-lokacijskih okoliščinah pa celo ključen pomen.

4.7. Medicinska oskrba in material

Stalna razpoložljivost in dostopnost medicinske evakuacije, medicinske oskrbe različnih ravni, medicinskega materiala, ne samo povojev, zdravil in evakuacijske opreme, ampak tudi zadostnih zalog krvi in krvnih derivatov, neposredno vpliva na stopnjo smrtnosti ter delež nepovratnih in povratnih izgub zaradi

fizičnih poškodb in (post)travmatskega stresa, kar seveda vpliva na individualno in kolektivno moralo ter bojno sposobnost posameznikov in vojaških enot.

»Vojaška moč je odvisna od trdoživosti in odpornosti ne samo pripadnikov SV, temveč celotnega prebivalstva RS.«

4.8. Osnovna oprema vojakov

Osnovno opremo vojakov – uniforme, obutev, fragmentacijski jopič, zaščitna čelada, opazovalna in namerilna optika (predvsem za delovanje v pogojih zmanjšane vidljivosti), veliko baterij (!) ... – je treba zagotavljati v izjemno velikih količinah! V neposredni vojni nevarnosti je treba ustrezno podpreti naraščanje vojske iz mirnodobnega v bistveno večji vojni obseg, hkrati pa tekoče nadomeščati izrabo teh artiklov zaradi povečane intenzivnosti usposabljanja pred vojno in kasneje zaradi bojnega delovanja. Ob tem se je treba zavedati, da se države in vojske praviloma znajo in zmorejo pripraviti za celovito in vzdržljivo zagotavljanje na prvi pogled pomembnega materiala, na koncu pa se zelo pogosto zgodi, da se pri strateški logistiki in logistični oskrbi spotaknejo in padejo na majhnih in banalnih stvareh (na primer zračnih in gorivnih filtrov za vozila, različnih mazivih, glušnikih, kompletnih prve pomoči za rezervno sestavo, tabletah za prečiščevanje vode ...).

»Republika Slovenija ne potrebuje največje vojske, temveč takšno, ki je konceptualno pravilno zasnovana, tehnološko ustrezno podprta, organizacijsko prilagodljiva in predvsem vzdržljiva. Ključ ni v absolutni masi, temveč v sposobnosti ustvarjanja nesorazmernih učinkov, izkoriščanja terena, hitre mobilizacije in dolgotrajnega ohranjanja bojne sposobnosti.«

5. Količine, poraba in vzdržljivost: nujnost prehoda iz mirnodobne v vojno logiko

Ko opredelimo, kaj je treba zagotavljati, moramo odgovoriti še na težje vprašanje, v kakšnih količinah. Največja napaka, ki se nam lahko zgodi pri tovrstnih izračunih, je, da izrazito podcenimo porabo vsega navedenega materiala, na primer (1) imamo oborožitev, vendar nam zanjo zmanjka streliva, (2) imamo transportna sredstva, nimamo pa rezervnih delov, ali v izračunih ne upoštevamo (3) uničenega streliva

zaradi sovražnikovega delovanja ali (4) izgubljenega streliva zaradi napak v sistemu logistične oskrbe. Zato je smiselno izhajati iz ocen za visoko intenziven konflikt, kajti če smo pripravljeni nanj, potem so tveganja v primeru konfliktov nižje intenzivnosti še lažje obvladljiva.

Manjše države bi se morale, skladno z zgodovinskimi in sodobnimi izkušnjami in tudi na podlagi nekdanjih normativnih določb in sedanjih priporočil v zavezništvu, pripravljati vsaj na 90 dni samostojnega delovanja in bojevanja v konfliktu visoke intenzivnosti. Za tovrstne izračune se uporabljajo različne prakse, metodologije in modeli na podlagi na primer kriterija osnovnega bojnega kompleta streliva (BK), dnevne porabe v intenzivnem bojevanju (ang. Combat Day of Supply (C-DOS)) oziroma vzdržljivosti takšnega tempa porabe (ang. Sustainment Days of Supply (S-DOS)).²

Razmerje med BK in C-DOS in S-DOS lahko najlažje razumemo kot prehod od taktičnega k operativnemu in logističnemu pogledu na porabo in zaloge. Ključni problem je mešanje teh treh pogledov, kar pogosto vodi v napačne zaključke. Če razmišljamo o kategorijah BK, dobimo občutek, da so enote »dobro založene«, ker ima vsak vojak svoj komplet streliva. Če preidemo na C-DOS, hitro vidimo, da se te količine porabijo v zelo kratkem času. Ko pa pogledamo še S-DOS, pogosto ugotovimo, da so dejanske zaloge in sposobnost njihovega dopolnjevanja nezadostne za daljše delovanje. Zato je za realno oceno pripravljenosti nujno, da so ta razmerja jasno razumljena in usklajena: BK pove, s čim vstopimo v boj, C-DOS, koliko na dan porabimo, S-DOS pa, kako dolgo lahko takšno intenzivnost bojevanja oziroma na najvišji strateški ravni vojskovanja sploh vzdržujemo. Če teh treh ravni ne ločimo, skoraj neizogibno pridemo do preveč optimističnih ocen in podcenjevanja logističnega problema.

V sedanjih geostrateških okoliščinah in obrambno-vojaških trendih je pri presojanju in načrtovanju potrebnih vojaških zalog potrebna ključna mentalna sprememba oziroma prehod od mirnodobne logike (koliko rabimo za vsakodnevno delovanje in vaje) v vojno logiko (koliko porabimo v 90 dneh intenzivnega bojevanja). Na tej točki se je treba soočiti s kruto realnostjo števil, ki jih je razgalila bojiščna realnost vojne v Ukrajini, z upanjem, da bo to najprej odprlo oči tudi tistim planerjem vojaške logistike, ki so še vedno zasidrani v mirnodobni logiki, v naslednjem koraku pa tudi politiki, ki bo morala pospešeno investirati v odpravljanje v desetletjih nakopičenih količinskih zaostankov pri obnavljanju in dopolnjevanju strateških vojaških zalog in rezerv.

² BK predstavlja osnovno, organsko količino streliva, ki jo ima vojak ali oborožitveni sistem neposredno pri sebi oziroma na platformi. Gre za »prvi stik z realnostjo boja« – količino, s katero enota vstopi v spopad in lahko deluje omejen čas brez dodatne oskrbe. C-DOS (Combat Day of Supply) ta pogled razširi in standardizira: ne sprašuje več, koliko ima posameznik pri sebi, temveč koliko posameznik ali celotna enota v povprečju porabi v enem dnevu intenzivnega bojevanja. BK je torej del C-DOS – praviloma predstavlja njegov začetni, organski segment, ki pa se v realnem boju zelo hitro izčrpa. S-DOS (Sustainment Days of Supply) pa predstavlja naslednjo raven: koliko dni lahko takšno porabo (C-DOS) dejansko vzdržujemo z obstoječimi zalogami in delujočim logističnim sistemom. Če je C-DOS »hitrost porabe«, je S-DOS »trajanje preživetja sistema«.

Realistični podatki glede dnevne(!) in 90-dnevne porabe streliva ter nekaterega drugega materiala v samo eni(!) običajni ukrajinski mehanizirani brigadi (cca 4000 ljudi)³ v intenzivnem konfliktu so naslednji:

STRELIVO ALI OSTALA SREDSTVA	POVPREČNO KOSOV/DAN ZA BRIGADO	ZA 90 DNI VOJNE KOSOV ZA BRIGADO
Artilerija (glavni porabnik streliva po masi in logističnem volumnu)	1000–3000 granat/dan/BR – odvisno od intenzivnosti, ali si v napadu ali obrambi	90.000–270.000 granat/BR
Pehotno strelivo (te številke se nanašajo na naboje 5,56 mm in 7,62 mm, ki predstavljajo 80–95 % vseh izstreljenih nabojev; za celovito sliko bi morali dodati še 5–20 % streliva 9 mm in 12,7 mm za pištole, brzostrelke in težke mitraljeze)	150.000–300.000/dan/BR (tipično) 300.000–600.000/dan/BR (intenzivno) do ~800.000/dan (kratkotrajni peak)	15–50 milijonov/BR
Droni FPV (največji »game changer«; to je realna poraba – izgube v sistemu logistike niso vštete)	200–600 dronov FPV/dan/BR	18.000–54.000 dronov/BR
Izvidniški droni (visoke izgube zaradi EW in obrabe)	20–80/dan/BR	1800–7200/BR
Minometne mine	300–1200 min/dan/BR	27.000–108.000 min/BR
Podcevni bombomet (del nalog prevzamejo FPV, zato je rast porabe zmerna; v znatnem deležu nadomešča ročne bombe)	500–4000 granat/dan/BR (tipično) 8000–10.000 granat/dan/BR (intenzivno)	135.000–700.000 granat/BR (tipično–aktivno) do ~1.000.000 granat (zelo intenzivno)
Ročne bombe (poraba 40 mm granat za podcevni bombomet in ročnih bomb je lahko delno substitutivna, ni v celoti kumulativna)	100–800 bomb/dan/BR (tipično) do 1200 bomb/dan/BR (intenzivno rovovsko) do 2000+ bomb/dan/BR (intenzivno urbano)	9.000–72.000 bomb/dan/BR (tipično) do ~150.000 bomb/dan/BR (intenzivno urbano)
Tankovsko strelivo	50–150 granat/dan/BR	4500–13.500/BR
Protioklepne rakete (poraba je »burst-based« – en dan nič, naslednji dan ogromno)	5–30/dan/BR	450–2700/BR
Rakete zračne obrambe (tudi »burst-based« poraba)	1–10/dan/BR	90–900/BR
Elektronsko bojevanje (EW potrošni material)	desetine – stotine naprav/dan/BR (bojne izgube + obraba/okvara)	tisoče – desetstisoče naprav/BR (bojne izgube + obraba/okvara)
Baterije (!!!) Eden od najbolj podcenjenih artiklov – (u)porablja jih praktično vsak vojak – radio, NVG, opremljanje in upravljanje z droni ...	5000–20.000 kosov različnih tipov/dan/BR	0,5–2 milijona kosov različnih tipov/BR
Transportna sredstva (izgube)	1–10/dan/BR (tipično) do 30/dan/BR (visoka intenzivnost)	90–900 (tipično) do 2700 (visoka intenzivnost)
Gorivo (odvisno od tempa operacij)	30.000–120.000 litrov/dan/BR	4,5–13,5 milijona litrov/BR
Rezervni deli za vozila, oborožitev, bojne sisteme	Težko kvantificirati, ampak realno se na primer razpoložljivost vozil vsak dan zmanjša za 2–8 % (bojne izgube + obraba/okvara)	
Medicinska oskrba	Tipično 20–60 žrtev/dan/BR • Lahki ranjenci: 12–35	Tipično delovanje v 90 dneh

³ Na tej točki je pomembno opozoriti na pomemben paradoks – tudi brigada z manj ljudmi lahko še vedno porabi enako ali več streliva za artilerijo oziroma enako količino dronov, ker mora enota manko žive sile kompenzirati/nadomeščati z večjo ognjeno močjo oziroma intenzivnejšim in manj natančnim zapornim ognjem na smereh in po območjih, na katerih ni žive sile.

(razmerje med ranjenimi in padlimi 3:1 do 5:1; od ranjenih ~70–85 % lahki, ~15–30 % težki)	<ul style="list-style-type: none"> • Težki ranjenci: 4–15 • Padli: 4–12 <p>Visoka intenzivnost do ~120 žrtv/dan/BR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lahki: 50–75 • Težki: 15–25 • Padli: 15–30 	<p>Skupaj žrtve: 1800–4500</p> <p>Od tega:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lahki: 1200–3000 • Težki: 300–900 • Padli: 300–900
Voda (pitje, osnovna higiena, priprava hrane – delno iz oskrbe na terenu)	<p>Poraba na vojaka/dan: Minimalno preživetje 3–5 L/dan/osebo Normalno operativno 7–10 L/dan/osebo Visoka intenzivnost/vročina 10–20 L/dan/osebo</p> <p>Za BR 4000 vojakov/dan: Minimalno 12.000–20.000 L/dan Realno 28.000–40.000 L/dan Visoko 40.000–80.000 L/dan</p>	
<p>Število 5 t tovornjakov/dan (za dostavo v tabeli navedenega streliva in drugega materiala; to ni število tovornjakov v BR, ampak število dostav/tovornjak/dan)</p> <p>Transportno logistiko BR najbolj obremenijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • artilerija (masa) • gorivo (volumen + konstanta) • voda (presenetljivo velik delež) 	<p>Tipičen scenarij</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artilerija: 40–135 t • Minometi: 3–18 t • Pehotno strelivo: 2–7 t • 40 mm + ročne bombe: ~0,2–2,5 t • FPV + droni: 0,2–1,5 t • Baterije: 1–5 t • Gorivo: 24–96 t • Voda: 30–40 t <p>SKUPAJ: ~100–250 ton/dan</p> <p>Intenziven scenarij</p> <ul style="list-style-type: none"> • Artilerija: ~100–135 t • Minometi: 10–18 t • Pehotno strelivo: 5–7 t • Ostalo: ~5–10 t • Gorivo: 60–96 t • Voda: 40–80 t <p>SKUPAJ: ~180–300 ton/dan</p> <p>Zelo intenziven scenarij (kratkotrajno) SKUPAJ: 300–380+ ton/dan</p>	<p>Če ne preračunavamo samo čiste mase, ampak realno vrednotimo potrebe po faktorju 1,5–2x zaradi vračanja praznih vozil, razpršene dostave, izgube/okvar, čakanja/raztovarjanja itd., to dejansko pomeni:</p> <p>Tipično realno 30–80 voženj/dan Pomeni 60–150 tovornjakov v materialni formaciji BR</p> <p>Intenzivno 60–120 voženj/dan Pomeni 120–250 tovornjakov v materialni formaciji BR</p>

Podatki o potrebnih količinah streliva, goriva in drugih materialnih sredstev kažejo bistveno širšo sliko, kot jo običajno zajema klasično načrtovanje sil. Ključna ugotovitev je, da so mirnodobne zaloge v večini držav praviloma nezadostne za dolgotrajnejše delovanje – pogosto zadostujejo le za nekaj dni intenzivnega konflikta. To pomeni, da začetne zaloge same po sebi ne zagotavljajo vzdržljivosti, temveč zgolj časovno omejeno sposobnost začetnega odziva.

V tem kontekstu postane odločilna vloga (obrambne) industrije in dobavnih verig. Vzdržljivo delovanje vojske ni odvisno le od količine skladiščenih sredstev, temveč predvsem od sposobnosti njihovega stalnega dopolnjevanja. To vključuje domačo proizvodnjo ali vsaj zanesljive, robustne in vnaprej zagotovljene dobavne poti, ki morajo delovati tudi v pogojih motenj, političnih pritiskov ali kinetičnega ogrožanja. Brez tega tudi velike začetne zaloge hitro izgubijo operativno vrednost.

»Na politiki je, da izvajanje predlogov iz vojaškostrokovnih nasvetov usmerja z dodeljevanjem kadrovskih, finančnih in materialnih virov ter njihovo (u)porabo zamejuje ali spodbuja s prilagoditvami normativnih okvirov. Vendar pa vojaškostrokovnih vsebinskih rešitev in predlogov ne morejo in ne smejo nadomeščati. Ti morajo ostati v pristojnosti vojaške stroke.«

Poseben izziv sodobnega bojišča predstavljajo brezpilotni sistemi. Ti niso več zgolj tehnološka prednost, temveč postajajo eden ključnih logističnih dejavnikov. Njihova učinkovitost temelji na množični uporabi, kar pa odpira vprašanja proizvodnje, dobave komponent, energetske oskrbe (zlasti baterij) in vzdrževanja. Posledično droni niso le taktično sredstvo, temveč pomemben dejavnik industrijske in logistične vzdržljivosti.

Če navedene ugotovitve prenesemo na raven manjše države, postane jasno, da tudi razmeroma omejen obseg sil zahteva zelo velike količine materialnih sredstev za daljše obdobje delovanja. Intenziven konflikt hitro generira visoko porabo artilerijskega streliva, protiolepnih sredstev, brezpilotnih sistemov, pehotnega streliva in goriva. Ključna implikacija ni v absolutnih številkah, temveč v razumevanju razsežnosti porabe in hitrosti izčrpanja zalog.

Najpomembnejše spoznanje je zato, da sodobna vojna v veliki meri postaja industrijski problem. Bojna učinkovitost ni več odvisna zgolj od organiziranosti, usposobljenosti in opremljenosti enot, temveč od sposobnosti države, da v daljšem časovnem obdobju zagotavlja neprekinjen tok materialnih sredstev. V tem smislu logistika, industrijska baza in dobavne verige niso več podporni elementi, temveč sestavni del bojne moči.

Iz tega izhaja tudi jasen zaključek: brez zadostnih zalog in predvsem brez sposobnosti njihovega stalnega obnavljanja in dopolnjevanja vojska obstaja predvsem na papirju. Verodostojno odvratanje in obramba zato zahtevata ne le ustrezno strukturo sil, temveč tudi vzpostavitev vzdržljivega, odpornega in dolgoročno delujočega sistema oskrbe.

V tem okviru velja dodatno poudariti še pomen razpršenosti zalog, zaščite, varovanja in obrambe skladiščnih in proizvodnih zmogljivosti, vnaprej pripravljenih mobilizacijskih industrijskih načrtov ter

tesnega sodelovanja z zavezniki, partnerskimi državami in gospodarstvom. Prav ti elementi odločajo o tem, ali je mogoče visoko intenzivno delovanje ohranjati tedne ali mesece, kar je v sodobnem geostrateškem okolju ključno merilo dejanske obrambne sposobnosti in obrambne pripravljenosti države.

6. Zaključek

Republika Slovenija svojo varnost gradi na jasnem izhodišču: vojne ne želi, temveč jo želi preprečiti. Temelj tega pristopa je odvrčanje, ki pa ni abstrakten politični koncept, temveč rezultat konkretnih, verodostojnih in medsebojno povezanih zmogljivosti države. Prav v tem smislu se v sodobnem varnostnem okolju briše tradicionalna ločnica med odvrčanjem in obrambo – dejavniki, ki odvrčajo, so hkrati tisti, ki odločajo o uspehu v primeru konflikta.

Za majhno državo, kot je Republika Slovenija, to pomeni, da obrambni koncept ne more temeljiti na masi ali simetričnem tekmovanju z močnejšimi akterji. Njena prednost je drugače: v sposobnosti ustvarjanja pogojev, v katerih bi bil napad za nasprotnika preveč tvegan, predrag, operativno zahteven in časovno nepredvidljiv. Ključni cilj zato ni poraziti nasprotnika v klasičnem smislu, temveč preprečiti njegov uspeh in pridobiti čas za aktivacijo širšega zavezniškega odziva.

Sodobne vojaške izkušnje potrjujejo, da se učinkovita obramba vse bolj opira na razpršeno, mrežno in večdomensko delovanje. Namesto velikih, togih in centraliziranih formacij v ospredje stopajo manjše, modularne, visoko prilagodljive enote, ki delujejo na podlagi kakovostne informacijske podpore, koncentracije natančnih bojnih udarov in sinergijskih učinkov drugih načinov delovanja ter hitrega odločanja. Ključni dejavnik uspeha ni več zgolj število vojakov ali platform, temveč povezljivost (C2), situacijsko zavedanje (ISR), zaščita sil (zlasti zračna obramba in elektronsko bojevanje), sposobnost maskiranja in zavajanja ter logistična vzdržljivost.

V tem kontekstu se kot najprimernejši koncept za Republiko Slovenijo kaže razvoj sistema modularnih bataljonskih in četnih bojnih skupin, ki predstavljajo dejanske nosilce bojne moči. Brigada pri tem ohranja predvsem organizacijsko in upravljavsko vlogo, medtem ko se bojna učinkovitost generira na nižjih taktičnih ravneh. Takšne enote, ki združujejo elemente manevra, ognja, zaščite in podpore, omogočajo večjo prilagodljivost, hitrejšo odzivnost ter razpršeno delovanje, hkrati pa ohranjajo sposobnost koncentracije učinkov tam, kjer je to potrebno.

Posebej pomembno je, da takšen model ne pomeni preprostega zmanjševanja obsega sil, temveč njihovo prestrukturiranje. Medtem ko se lahko število pripadnikov v neposrednih bojnih vlogah zmanjša zaradi uvajanja sodobnih tehnologij, se zahteve na področju podpore, logistike, kibernetike zaščite in tehničnega

vzdrževanja povečujejo. Težišče se torej ne premika v smer »manj vojske«, temveč v smer drugačne, bolj kompleksne in tehnološko podprte strukture.

Pomemben element tega koncepta je tudi razmerje med aktivno komponento in rezervo. Majhna država lahko dolgoročno zagotavlja vzdržljivost le s kombinacijo stalno pripravljenih enot in široke, dobro organizirane ter hitro mobilizacijsko odzivne rezervne strukture. Ključno ni zgolj število enot, temveč njihova sposobnost postopnega naraščanja, rotacije in ohranjanja bojne sposobnosti skozi daljše časovno obdobje.

Pri tem ima Republika Slovenija pomembno naravno prednost. Razgiban, gozdnat in z naravnimi ovirami prepreden teren omejuje svobodo manevra napadalca ter kanalizira njegove sile na predvidljive smeri napredovanja. To zmanjšuje potrebo po velikih formacijah in povečuje pomen manjših, dobro vodenih in podprtih enot, ki lahko učinkovito izkoriščajo teren, izvajajo zadrževalno obrambo ter povzročajo nesorazmerne izgube.

Vendar pa organizacija in doktrina sami po sebi ne zadoščata. Ena ključnih ugotovitev sodobnih konfliktov je, da se odločilni dejavniki uspeha vse bolj premikajo na področje vzdržljivosti. Vojske praviloma ne izgubljajo zato, ker bi bile v začetku slabše organizirane ali opremljene, temveč zato, ker sčasoma ostanejo brez materialnih sredstev, ki omogočajo nadaljnje delovanje in bojevanje.

Analiza porabe SiMES in drugih MTS v sodobnih konfliktih razkriva razsežnosti, ki bistveno presegajo običajne predstave. Strelivo, droni, gorivo, rezervni deli, komunikacijska oprema, inženirska sredstva in celo osnovna oprema vojakov se porabljajo v količinah, ki lahko mirnodobne zaloge izčrpajo v nekaj dneh ali tednih intenzivnega bojevanja. Zato začetne zaloge same po sebi ne predstavljajo rešitve, temveč zgolj časovno omejen začetni potencial.

Ključni premik v razmišljanju je zato prehod iz mirnodobne v vojno logiko načrtovanja. Razumevanje razmerja med osnovnim bojnim kompletom (BK), dnevno porabo (C-DOS) in vzdržljivostjo (S-DOS) razkriva, kako hitro se lahko navidezno zadostne zaloge izkažejo za nezadostne. Prav na tem področju pogosto prihaja do sistematičnega podcenjevanja potreb in posledično do precenjevanja dejanske pripravljenosti in sposobnosti za dolgotrajnejše ali/in intenzivnejše bojevanje/vojskovanje.

Iz tega izhaja širša ugotovitev: sodobna vojna je v veliki meri tudi industrijski in logistični problem. Bojna moč države ni več odvisna zgolj od tega, koliko ima na začetku, temveč predvsem od tega, ali lahko izgube in porabo dolgoročno nadomešča. Obrambna industrija, dobavne verige, energetska oskrba, vzdrževalne zmogljivosti in sposobnost hitrega povečanja proizvodnje postajajo integralni del obrambnega sistema.

Poseben pomen imajo pri tem brezpilotni sistemi, ki zaradi svoje množične uporabe brišejo mejo med oborožitvijo in potrošnim materialom. Njihova učinkovitost temelji prav na količini, kar pomeni, da njihova vloga ni več zgolj tehnološka, temveč izrazito logistična in industrijska.

Za Republiko Slovenijo to pomeni, da mora poleg razvoja strukture sil vzpostaviti tudi robusten, razpršen in odporen sistem oskrbe. To vključuje zadostne in ustrezno razporejene zaloge, zaščito, varovanje ter obrambo skladišč in infrastrukture, razvoj ali zagotavljanje dostopa do proizvodnih zmogljivosti ter zanesljive dobavne poti, ki lahko delujejo tudi v pogojih motenj ali ogrožanja. Ključno vlogo ima tudi sodelovanje z zavezniki, gospodarstvom in partnerskimi državami.

Celovito gledano se sodobna odvrčalna in obrambna sposobnost države oblikuje na presečišču treh temeljnih dimenzij:

1. **doktrinarno-organizacijske**, ki določa obseg, strukturo, koncept delovanja in način uporabe sil,
2. **tehnološko-operativne**, ki omogoča generiranje učinkovitih, natančnih in sinergijsko povezanih bojnih učinkov,
3. **logistično-industrijske**, ki zagotavlja vzdržljivost in dolgoročno sposobnost delovanja/bojevanja/vojskovanja.

Šele njihova uravnotežena integracija omogoča verodostojno odvrčanje in učinkovito obrambo.

Končni sklep je zato večplasten. Republika Slovenija ne potrebuje največje vojske, temveč takšno, ki je konceptualno pravilno zasnovana, tehnološko ustrezno podprta, organizacijsko prilagodljiva in predvsem vzdržljiva. Ključ ni v absolutni masi, temveč v sposobnosti ustvarjanja nesorazmernih učinkov, izkoriščanja terena, hitre mobilizacije in dolgotrajnega ohranjanja bojne sposobnosti.

Brez kateregakoli od teh elementov – brez ustrezne strukture, brez tehnološke podpore ali brez vzdržljive logistično-industrijske baze – obrambni sistem ostaja nepopoln. Šele njihova celota pa zagotavlja tisto, kar je v sodobnem varnostnem okolju odločilno: verodostojnost.

Namen tega poročila ni podajati oceno o tem, koliko česa ima ali nima Slovenska vojska in s tem Republika Slovenija za izvajanje odvrčanja in obrambe. Takšnih ocen tudi ne kaže podajati in voditi javno iz očitnega razloga zaupnosti tovrstnih podatkov. V poročilu predstavljeni pogledi, izhajajoči predvsem iz tujih izkušenj in analiz nedavnih in potekajočih vojaških spopadov, so namenjeni ozaveščanju slovenske javnosti in politike, predvsem pa spodbuditi notranjih razprav in poglobljene samorefleksije v Slovenski vojski o tem, kaj in kako je treba spremeniti. Jasno postaja, da brez temeljitih in celovitih sprememb ne bo mogoče zagotoviti učinkovitejšega, bolj pripravljenega, bolj odzivnega, odpornega in vzdržljivega instrumenta vojaške moči Republike Slovenije.

Svet se v mnogih dimenzijah zelo intenzivno preoblikuje pred našimi očmi, pretežno v negativni smeri, in postaja varnostno vse bolj nepredvidljiv. Jasno se krepi trend prehoda iz tveganj v dejanske nevarnosti, zato bomo vsi, država in družba, še kako potrebovali nadgrajen instrument vojaške moči, še bolj sposobno in še bolj pripravljeno Slovensko vojsko. Rezultati tega procesa introspekcije v vojaški organizaciji bodo morali

biti v obliki vojaškostrokovnega nasveta predstavljeni političnim odločevalcem kot strokovna podlaga za sprejemanje nacionalnovarnostnih in obrambnopolitičnih odločitev.

V prelomnih zgodovinskih obdobjih je čas za pogumne, a hkrati preudarne in odgovorne spremembe – za simultanko revolucije in evolucije pri strukturiranju, organiziranju, popolnjevanju, opremljanju, urjenju in načrtovanju uporabe vojaških zmogljivosti in sil. Revolucije, kjer je to neizogibno, in evolucije, kjer bo to dovolj.

Na politiki je, da izvajanje predlogov iz vojaškostrokovnih nasvetov usmerja z dodeljevanjem kadrovskih, finančnih in materialnih virov ter njihovo (u)porabo zamejuje ali spodbuja s prilagoditvami normativnih okvirov. Tako politični odločevalci omogočajo in usmerjajo celoten proces izgradnje vojaških zmogljivosti in sil ter s tem neposredno vplivajo na raven vojaške moči države, ki je ključna za zaščito, varovanje in obrambo življenjskih in strateških nacionalnih interesov ter uveljavljanje drugih nacionalnih interesov v mednarodni skupnosti.

Politični odločevalci ta proces lahko pospešujejo ali upočasnjujejo ter določajo njegove prioritete poudarke. Vendar pa vojaškostrokovnih vsebinskih rešitev in predlogov ne morejo in ne smejo nadomeščati. Ti morajo ostati v pristojnosti vojaške stroke, ki na podlagi analiz, izkušenj in razumevanja sodobnega bojišča in vojskovanja oblikuje vojaškostrokovne nasvete kot temelj za odgovorno politično odločanje. Samo jasno razmejena, a hkrati tesno povezana in soodgovorna vloga politike in vojaške stroke lahko zagotovi razvoj verodostojnega, učinkovitega in vzdržljivega sistema odvratanja in obrambe.

O avtorju

Dr. Igor Kotnik je doktor obramboslovnih znanosti in diplomant ene od najelitnejših strateških šol na svetu, Royal College of Defence Studies v Londonu. Je veteran vojne za Slovenijo. Bil je svetovalec več ministrom za obrambo in načelnikom GŠ SV, slednje je tudi njegova sedanja funkcija. Stališča, predstavljena v članku, so njegova osebna stališča in niso nujno stališča institucije v kateri deluje.